

Ortodoxia poate deveni ideologie cand va afirma ca numai ortodocsii vor ajunge in ceruri

Sfarsitul secolului XX a fost marcat de situatii de agitatie si neliniste, de dezastre naturale si conflicte militare. Multe evenimente au anuntat ca o lume veche se apropie de sfarsit. Totusi, consider, in primul rand, ca persoana care provin din, si apartin Europei Rasaritene, ca cel mai semnificativ eveniment al timpului nostru, in special pentru tarile traditional si istoric ortodoxe, este prabusirea sistemului ideologic comunist bine instaurat, sfarsitul razboiului rece si caderea zidului Berlinului.

Timp de peste jumatate de secol lumea a fost impartita in doua sisteme ideologice competitive si reciproc exclusiviste, comunismul si capitalismul. La fel si Bisericile au fost de cele mai multe ori captive ale sistemelor in care traiau si au fost nevoite sa suporte consecintele. Este bine stiut ca tineretul a jucat un rol decisiv in procesul de dezintegrare a ideologiilor mai sus mentionate. In Romania, de exemplu, cea mai mare parte a celor care au murit in Revolutia anticomunista, au fost tineri. La fel s-a petrecut si in alte tari.

Din pacate, ideologiile moarte sunt mult prea curand pe cale de a fi inlocuite de alte ideologii. Samuel Huntington, de exemplu, a vazut razboiul rece continuat sub forma unui conflict al civilizatiilor in care Ortodoxia, impreuna cu alte forme si ideologii religioase si culturale din Est vor constitui o componenta majora a manifestatiilor antioccidentale. Este adevarat ca recent, chiar si Huntington a constatat necesitatea atenuarii unora dintre tezele sale originale. Totusi, aceasta idee este prezenta nu numai in mintea americanului Huntington, ci si in cea a celor mult mai apropiati de tarile noastre. Cred ca este suficient sa mentionez faimoasa expresie rostita cu cativa ani in urma de o oficialitate austriaca, potrivit careia Europa s-ar opri la portile Ortodoxiei.

S-ar putea sa nu ne placa asemenea tendinte si afirmatii despre noi si despre Biserica Ortodoxa. Totusi, trebuie sa ne gandim: este adevarat ca Biserica noastra promoveaza o ideologie antioccidentala? Este adevarat ca nu poti fi ortodox si occidental in acelasi timp? Nu intentionez sa dau raspunsuri tuturor acestor intrebari, intrucat nu am timpul necesar sa aprofundez toate aceste chestiuni. Drept pentru care, unele dintre aceste intrebari vor ramane intrebari retorice, dandu-va astfel posibilitatea sa reflectati in continuare asupra lor sau sa le dezbateti aici, in timpul afectat discutiilor.

Printre voi se afla multi care provin din Occident; sunt nascuti in Occident, impartasesc conditiile si stilul de viata din Occident si, totusi, sunt ortodocsi. Ei pot vorbi mai mult despre aceste probleme, in ceea ce ma priveste, as dori sa ma axez cat mai mult si mai strict posibil pe tema ce mi-a fost incredintata si sa o analizez mai in detaliu.

Principala chestiune in jurul careia as dori sa-mi dezvolt prelegerea este urmatoarea: poate fi Ortodoxia echivalata cu o ideologie, si daca nu, care ar putea fi directiile si atitudinile primejdioase care pot face din Ortodoxie o ideologie? Consider ca asemenea chestiuni sunt foarte importante astazi, intrucat ele preconizeaza consecintele vietii Bisericilor in viitor.

Este important sa se mentioneze aici atitudinea Parlamentelor si Guvernelor nou alese cu privire la introducerea religiei in scolile publice. Fostii marxisti, deveniti democrati peste noapte, au avut puternice obiectiuni fata de asemenea initiative,

considerandu-le o incercare de inlocuire a ideologiei marxiste cu ceea ce au spus ei ca ar fi o "ideologie ortodoxa". In Romania, educatia religioasa a fost introdusa in scolile publice, dar Bisericile din tari ca Serbia, Bulgaria, Rusia, Ucraina etc. mai au inca de luptat cu Parlamentele si Guvernele lor in aceasta privinta. Este, asadar, Ortodoxia o ideologie?

Ideologiile si modul ortodox de viata

Incercand sa caut o definitie mai precisa si mai exacta a ideologiei, am constatat cu mirare ca aceasta are mai multe definitii. Sociologii si filosofii, in functie de perspectiva ideologica din care o privesc, au opinii diferite despre semnificatia si continutul acesteia. Pe scurt, totusi, s-ar putea spune ca ideologia se refera la scopurile si orientarea unei anumite societati, ca trateaza mijloacele de promovare a scopurilor propuse si, in sfarsit, in termeni practici, ca trateaza, de asemenea, si caile si mijloacele tehnice de realizare a acestor scopuri. Ar fi un set de idei teoretice care preconizeaza, prin implementarea lor pragmatica, realizarea unei societati fericite sau ideale.

Totusi, Ortodoxia autentica nu a fost considerata de la inceput ca sistem de definitii teoretice si de invataturi filosofice avand in vedere realizarea unui anumit scop, aici si acum. Mi-au atras atentia in special doua texte din Faptele Apostolilor:

1. Fapte 5, 20: Apostolii care fusesera aruncati in inchisoare de marele preot au fost eliberati in timpul noptii de ingerul care le-a deschis usile. Dupa aceasta, ingerul le-a spus: "Mergeti si, stand, graiti poporului in templu toate cuvintele vietii acesteia".
2. Fapte 9, 2: Saul a primit scrisori de la marii preoti catre sinagogile din Damasc "ca daca va afla acolo pe vreunii, atat barbati cat si femei, ca merg pe calea aceasta, sa-i aduca la Ierusalim".

Drept pentru care, inca de la inceput Crestinismul a fost vazut mai curand ca un mod de viata, ca o experienta imediata, decat ca un sistem sau colectie de idei despre lucrurile care ar putea deveni realitate. Prima marturisire a Apostolilor, dupa Pogorarea Sfantului Duh, a fost o marturisire existentiala: aceasta nu a venit sub forma propagandei sau a publicitatii, nu a avut intentia de a raspandi un anumit set de doctrine sau de a cuceri noi adepti, dupa cum se intampla cu sistemele ideologice; fara prezenta misiunii sau a marturisirii Sfantului Duh ar putea deveni, intr-adevar, propaganda. Totusi, pentru Apostoli a fost un strigat de bucurie despre o experienta pe care au avut-o si au simtit ca trebuia sa o impartaseasca si altora.

Sa mai ramanem cateva momente cu Sfantul Petru si cu Sfantul Ioan care se aflau tot in inchisoare. Si ei au fost eliberati, dar cu o conditie: sa nu mai vorbeasca nimanui in acest nume (in numele lui Hristos). Raspunsul dat de Apostoli la aceste propuneri a pus, de fapt, bazele a ceea ce a devenit mai tarziu, etosul ortodox in relatie cu misiologia, cu marturisirea: "noi nu putem sa nu vorbim cele ce am vazut si am auzit" (Fapte 4, 20).

Sfantul Ioan, in prima sa epistola, descrie aceste realitati in termeni asemanatori: "Ce era de la inceput, am auzit, ce am vazut cu ochii nostri, ce am privit si mainile noastre au pipait despre Cuvantul vietii, aceea va vestim" (I Ioan 1, 1).

Si nu trebuie sa uitam ca acestia doi erau chiar Apostolii care se indoiseră de invierea lui Hristos, vestita de femei, si care au mers la mormant pentru a vedea in mod empiric adevarul unei asemenea afirmatii.

Urmand aceeași linie, Ortodoxia, potrivit intelesului sau original, nu se refera neaparat la pistis, "credinta" ca afirmatie teoretica, ci la credinta in intelegerea sa holistica, ca participare existentiala, cu intreaga fiinta, la relatia intima cu Dumnezeu in si prin slujire. Din acest motiv, numele Bisericii noastre se refera mai mult la doxa, decat la pistis. Datorita acestui fapt, in perioada primara a Crestinismului formula "lex orandi lex est credendi" s-ar referi la insasi natura fiintei Bisericii.

Crestinismul, in general, si Ortodoxia, in special, nu a fost considerat la inceput ca fiind "religie". Religia cauta sa puna omul in legatura cu Dumnezeu. Crestinismul este viata in Dumnezeu, prin Hristos in Sfantul Duh. Prin intrupare, Dumnezeu transcendent din Vechiul Testament a devenit unul dintre noi, a impartasit conditia noastra, a mantuit, transfigurat si induhovnicit firea noastra, ridicand-o din morti si umpland-o cu harul Sfantului Duh, iar prin inaltarea la cer a pus-o la dreapta Tatalui.

Sfantul Grigore Palama a spus ca acelasi Hristos care in timpul vietii pamantene a vorbit Apostolilor fata in fata, dupa Pogorarea Sfantului Duh, a vorbit prin intermediul Apostolilor. Sfantul Duh il interiorizeaza pe Hristos in fiintele umane, formandu-le dupa chipul lui Hristos. Cel aflat in Hristos este hristofor, pnevmatofor, teofor. Intreaga Treime isi gaseste adapost in persoana umana prin harul Sfantului Duh (Ioan 14, 23). O chemare si o "vocatie minunata si inspaimantatoare. Trupul uman urmeaza sa devina adapost al Treimii.

Am insistat putin asupra acestor aspecte datorita nuantei lor specifice in Crestinismul Ortodox Rasaritean fata de cel Occidental. Trebuie sa subliniem faptul ca doctrina mai sus mentionata nu este numai o doctrina rasariteana ortodoxa, ei este comuna atat Rasaritului, cat si Apusului. Exista, totusi, nuante foarte importante pentru intelegerea subiectului nostru.

Doua mari carti au fost scrise in Evul Mediu: una in Occident, de Thomas de Kempis, intitulata: Imitatio Christi (Urmarea lui Hristos). Aici accentul cadea pe modul in care crestinul trebuia sa-l urmeze pe Hristos ca exemplu in tot ceea ce facea. O asemenea abordare presupune reguli, cat si distinctii clare, invataturi etc.

Un alt scriitor, din Rasarit de data aceasta, Nicolae Cabasila a scris o alta carte care trata aproape aceleasi probleme, dar dintr-o alta perspectiva. Cartea s-a intitulat Viata in Hristos. Aceasta a avut mai curand o abordare sacramentala decat didactica, care a fost intotdeauna abordarea ortodox-rasariteana. Ea a propus, dar nu a impus, a oferit dar nu a fortat, a afirmat, intotdeauna, universalitatea Traditiei, dar a lasat spatiu si pentru libertatea si deciziile personale. Ortodoxia nu a fost niciodata vazuta ca o ideologie. Datorita unei asemenea intelegeri, care este mai curand existentiala, am realizat de ce in istoria si practica Bisericii Ortodoxe nu a existat niciodata inchizitie.

In cele ce urmeaza, as dori sa scot si mai mult in evidenta deosebirea dintre diferite ideologii si Ortodoxia autentica si sa arat care sunt elementele care le deosebesc pe una de alta si, in acelasi timp, sa ma concentrez asupra modului in care Ortodoxia ar putea deveni o ideologie.

Exista diferite feluri de ideologii cu o diversitate de aspecte. Nu intentionez sa le tratez pe toate. Intrucat multi dintre noi provenim din contextele fostei ideologii

comuniste, as folosi aceasta ideologie ca punct de referinta. S-ar putea sa considerati unele dintre lucrurile pe care le voi spune ciudate sau chiar inexacte. Voi fi incantat sa fiu provocat si chiar corectat. As fi incantat sa mi se spuna ca analiza mea este gresita. As dori sa ma refer la acest tip de ideologie, intrucat recent, forma multor Biserici Ortodoxe este contestata si chiar schimbata. Un mare numar de fosti marxisti devin crestini "infocati" peste noapte. Unii dintre ei, care inainte predau in scoli marxism-leninismul, doresc acum sa predea religia. Unii studiaza teologia si dupa patru ani de studiu devin teologi de seama, scriu carti si dau sfaturi spirituale despre ce inseamna sa fii ortodox. In asemenea circumstante, relatia care ar putea fi stabilita intre Ortodoxie si ideologie devine tot mai importanta, intrucat mentalitatea si filbsofia de viata de ieri nu poate fi uitata total in noul context.

Excluderea totala si abordarea holistica

Un sistem ideologic va spune despre sine ca este singurul care dispune de mijloacele potrivite pentru mantuirea lumii de nenorociri, saracie si nefericire.

O persoana autentic ortodoxa nu va spune niciodata ca ea si ceilalti membri crestini vor fi singurele persoane mantuite. Parintii nostri duhovnicesti au lasat lui Dumnezeu decizia finala privind mantuirea. Ortodocsii au afirmat intotdeauna ceea ce stiau, adica faptul ca in, si prin Biserica Ortodoxa se poate impartasi din plinatatea harului, fapt care duce la mantuire. Ei ar fi evitat, totusi, sa judece apriori si sa trimita oameni in iad numai pentru ca nu aratau ca ei sau pentru ca nu erau ca ei.

Aceasta este, in cele din urma, hotararea lui Dumnezeu si ne asteptam la surprize in imparatia eshatologica a lui Dumnezeu. Marturisim ceea ce a fost revelat: ca intreaga creatie apartine lui Dumnezeu, ca Sfantul Duh "este prezent pretutindeni si umple totul", ca Sfanta Liturghie pe care o oficiem este "kata panta kai dia panta" (pentru intreaga lume) si ca la toate slujbele religioase ne rugam pentru unitatea tuturor. Datorita unei asemenea abordari, am mostenit perspectiva bogata a primilor apologeti care puteau vedea fata si lucrarea lui Hristos chiar la oamenii care traisera inainte de evenimentul intruparii.

Printre sfintii pictati in unele dintre bisericile noastre putem inca vedea chipurile unor filosofi greci sau a sibilelor considerate ca un fel de pedagogi pentru Hristos. Interesant lucru! Urmand aceeaasi linie, misionarii ortodocsi de mai tarziu isi puteau incepe marturisirea Evangheliei lui Hristos prin identificarea semnelor prezentei lui Hristos intr-un anumit context, chiar inainte ca ei sa fi sosit acolo. Nu se temeau sa foloseasca elemente "pagane" ca mijloace de transmitere si exprimare a Evangheliei lui Hristos.

Putem duce chiar mai departe acest subiect: Sfantul Isaac Sirul, in mila sa, a mers atat de departe incat s-a rugat nu numai pentru animale si pentru intreaga lume, dar si pentru demoni. Prin rugaciunile sale pentru toti, Sfantul Macarie Egipteanul a adus usurare in iad nu numai fostilor "crestini" care se aflau acolo, ci chiar si "marelui preot al idolilor si paganilor".

Este important sa afirmam ca o asemenea abordare nu apartine numai istoriei trecute a Ortodoxiei, este insasi abordarea autenticilor parinti duhovnicesti ai timpurilor noastre. M-a impresionat in mod deosebit un pasaj din viata binecunoscutului parinte duhovnicesc Cleopa, din Romania. Intr-o scurta descriere a vietii sale, se poate spune ca a fost un ascet, strict cu sine, ca s-a opus puternic compromisurilor de orice fel si ca a marturisit cu sarguinta integritatea credintei apostolice. Intr-o zi a fost vizitat de un grup de intelectuali agnostici. intrucat

cunostea statisticile foarte bine, cuvantarea sa din ziua respectiva s-a axat pe numarul de credinciosi care apartineau diferitelor religii ale lumii (crestinismul, islamismul, budismul, hinduismul etc.).

La sfarsitul cuvantarii sale a devenit evident ca din totalul credinciosilor lumii aproximativ numai o treime erau crestini, fara a mai incerca sa se numere crestinii ortodocsi. Dupa cuvantare, dupa cum era obiceiul, parintele Cleopa a oferit un spatiu pentru intrebari si dialog. Unul din grupul de "intelectuali" l-a intrebat: ce se va intampla cu necrestinii la cea de a doua venire, vor merge cu totii in iad numai pentru ca nu sunt crestini? Parintele Cleopa, care de altfel raspundea foarte prompt diferitelor intrebari, a ramas de data aceasta tacut pentru un timp si a meditat profund. In sfarsit, a raspuns cu smerenie: "Fa-ma Dumnezeu ca sa raspund intrebarii tale!". Un raspuns si o atitudine tipica pentru un credincios ortodox autentic.

Ortodoxia poate deveni ideologie cand se va indeparta de acest etos, cand gelozia si aroganta vor afirma apriori ca numai ortodocsii vor ajunge in ceruri, iar toti ceilalti in iad, cand se vor inventa bariere in calea rugaciunii si se va cere ca ortodocsii sa nu se ingrijeasca de altii si sa nu aiba voie sa se roage decat pentru ortodocsi, cand toti cei care nu apartin grupului lor sau nu se aseamana cu ei vor fi desconsiderati sau dispretuiti.

Enclava ideologica sau intalnire deschisa pentru dialog

Un sistem ideologic este, de obicei, un sistem inchis. Este autonom. In consecinta, nu este nevoie sa fie prezentat altora, care ar putea gandi in mod diferit, sau sa se incadreze in dialog. Dialogul sau expunerea este un fenomen primejdios. El poate afecta gandirea celor de aceeasi ideologie. Din acest motiv, devine un sistem inchis, o enclava in care oamenii gandesc la fel, se comporta si se imbraca la fel. Devine un loc sigur pentru pastrarea identitatii ideologice, pentru a se evita afectarea si infectarea cauzate de gandirea altora. Cei care au trait in fostele sisteme comuniste pot intelege mai bine ce vreau sa spun prin aceste afirmatii.

Totusi, acelasi lucru poate fi, adevarat, chiar si in cele mai deschise sisteme capitaliste. Imaginati-va ce ar insemna sa fii comunist sau chiar sa vizitezi sau sa ai legaturi cu niste sisteme comuniste in timp ce esti cetatean al unor tari capitaliste "democrate" din Occident. Un asemenea sistem ar putea deveni la fel de strict ca o haina stramta si o enclava ideologica, asemenea fostului sistem ideologic comunist.

Ortodoxia este deschisa si supusa dialogului prin insasi natura sa. Notiunea de "universalitate" ii creeaza insasi natura sa. Kata + holon ceea ce insemna "universal" este principiul calauzitor al Ortodoxiei. Din acest motiv, Ortodoxia nu are un papa, un patriarh, episcop sau duhovnici infailibili. Adevarul este exprimat, articulat, acceptat si pastrat de Biserica, ca intreg. Sinoadele ecumenice au articulat credinta Bisericii, insa ortodoxia acelor decizii si articulari a fost data numai prin procesul de receptare. Atunci cand intregul Trup, Biserica in totalitatea sa, le-a primit considerand ca ar exprima credinta dintotdeauna a Bisericii lui Hristos.

Dialogul nu a fost oprit nici chiar in cazul ereziilor. Exista multe exemple de acest fel in viata Bisericii. Voi mentiona numai cateva canoane ale Sinodului din Cartagina, din 519: canoanele 92, 93, 94, 117-19, 124. Va sfatuiesc insistent sa cititi aceste canoane, precum si referintele la alte canoane, intrucat ele ne dau solutii cu privire la modul in care Biserica primara s-a comportat si a tratat problemele asemanatoare celor cu care se confrunta Biserica noastra astazi.

In perioada respectiva Biserica era divizata de problemele ridicate de donatisti, un fel de puritani, cum ar fi considerati in epoca moderna. Ei puneau sub semnul intrebarii prezenta harului in tainele oficiate de preoti "nevrednici" sau intr-o Biserica ai carei membri erau nevrednici. Se creasera mari diviziuni, iar Biserica trebuia sa raspunda provocarii. Sinodul mai sus mentionat a analizat in profunzime aceasta provocare. Desi separati de Biserica, episcopii ortodocsi s-au intrunit intr-un sinod si le-au adresat o scrisoare in care li se propunea dialogul: "Va numim frati fiindca sunteti fratii nostri.. daca apreciati ca aveti dreptate, nu ezitati a o declara deschis". Apoi sinodul a propus infiintarea unei Comisii alcatuita din reprezentanti ai celor doua parti pentru a se intalni si discuta.

Ortodoxia poate, asadar, deveni ideologie cand va insista asupra crearii unei enclave pentru pastrarea puritatii identitatii sale, cand va nega importanta dialogului si a intalnirii cu alte parti, cand se va retrage in propria sa cochilie fara a-si mai exercita vocatia de lumina a lumii, preferand sa fie, in schimb, lumina numai pentru ea insasi.

Demonizarea lumii si nevoia de discernamant

Un sistem ideologic se teme de orice este nou si ar putea distruge propriul sau sistem de gandire. El vede dusmani pretutindeni. Orice este separat de el este corupt, murdar si primejdios. Se vor face eforturi pentru a se evita orice contact cu, sau expunere la asemenea realitati.

Totusi, potrivit credintei noastre, Dumnezeu S-a intrupat in momentul in care coruptia omenirii a atins punctul maxim din istorie. Foarte interesant este faptul ca Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Si-a insusit firea umana corupta cu exceptia pacatului (potrivit deciziilor Sinodului de la Calcedon). Dumnezeu nu se teme de nici un fel de contexte corupte. Lumea, ca intreg, este a Sa, iar El iubeste lumea. Dumnezeu nu uraste lumea, in ciuda firii ei pacatoase si corupte. Singurul lucru pe care Dumnezeu il respinge este pacatul.

Tot astfel s-a produs si abordarea Parintilor Bisericii Ortodoxe, cei care au fost martori ai credintei si au contribuit la ridicarea Trupului lui Hristos ca institutie sacramentala in istorie. Ei nu s-au temut de nici un fel de contexte. Ei au adus Evanghelia si apoi au lasat ca mesajul ei sa provoace si sa confrunte diferitele realitati intalnite in cursul timpului. Sfantul Vasile cel Mare, de exemplu, in cuvantul sau adresat tinerilor i-a sfatuit sa fie ca albinele care zboara din floare in floare, sa cerceteze totul, dar sa ia si sa retina numai ceea ce este bun. Drept pentru care, as indrazni sa spun ca si in lucrurile pe care unii oameni le considera demonice si inspaimantatoare se gasesc aspecte pozitive.

Daca cineva nu iubeste contextul in care traieste, asa cum Dumnezeu iubeste lumea, impactul marturisirii ortodoxe nu poate avea rezultatele asteptate. Perspectiva pesimista asupra vietii si a lumii nu este o perspectiva ortodoxa. O Biserica in care punctul sau central il constituie teosis-ul si transfigurarea creatiei trebuie sa evite caderea in viziunile si previziunile paranoice apocaliptice, vazand demoni si antihristi pretutindeni, ca si cand Dumnezeu nu ar mai fi prezent si nu ar mai lucra in lumea Sa.

In prezent problematizam fenomenul globalizarii si in acest context mai larg folosirea pozitiva a radioului, a computerelor, a internetului, a mass mediei, in general. Dupa parerea mea, ele ar putea avea unele aspecte negative, dupa cum subliniaza emfatic unii dintre semenii nostri, dar partile pozitive ale acestor noi tehnologii sunt imense. Este suficient sa apesi un buton si sa scrii cateva cuvinte si un intreg univers al

informatiei ti se deschide in fata. Informatiile sunt diverse, se pot citi comentarii la Biblie, scrierile Sfintilor Parinti sau alte carti de teologie. Altii, totusi, daca doresc, cauta genul de informatii potrivite dorintei lor. Drept pentru care, nu este vina noilor tehnologii ca privim anumite lucruri sau ca devenim dependenti de ele, ci este propria noastra decizie. Este imoral, dupa parerea mea, sa invinuem pe cineva sau ceva de propriile noastre greseli sau slabiciuni. Unora le-ar place o lume fara nici un fel de ispite. Or, cu totii stim ca un asemenea lucru este imposibil. Fara posibilitatea libera de decizie nu exista virtute si fara virtute nu exista viata crestina.

O Ortodoxie care incepe sa lupte mai curand impotriva contextelor decat impotriva pacatului, care ar putea corupe un context, si care solicita distantarea sau "iesirea" din asemenea contexte, risca sa devina o ideologie. Aceasta va incepe sa promoveze valori si precepte nu neaparat necesare Evangheliei, ci apartinand unei alte generatii. In asemenea cazuri, darul discernamantului devine foarte important. Fara el, Biserica insasi ar putea fi afectata si ar suferi, iar misiunea sa ar fi anihilata.

Rigiditate depresiva si bucurie spontana

Un sistem teologic este, de obicei, foarte rigid. Poate cauta fericirea in viitorul apropiat, dar nu creeaza spatiu pentru bucuria spontana. Bucuria, in semnificatia sa mai profunda, lipseste. Nici macar consumul nu ar putea oferi acea bucurie interioara. Consecintele ar putea fi foarte tragice. Numarul sinuciderilor in randurile adolescentilor care, prin firea lor, ar trebui sa fie fericiti, este in crestere. Multi oameni traiesc in apatie intrucat ei nu mai vad sensul si bucuria vietii.

Ortodoxia se presupune a fi expresia vizibila a bucuriei invizibile a vietii in Hristos. Ea ar trebui sa fie pe fetele oamenilor. Acea bucurie ar trebui sa fie lumina care ii lumineaza pe altii si ii invita in Biserica. In special viata sfintilor abunda in asemenea exemple. In viata Sfantului Antonie se spune ca trei tineri obisnuiau sa vina din cand in cand pentru a-l consulta in privinta problemelor spirituale. Totusi, unul dintre ei ramanea tacut, fara a spune nimic. Vazand acest lucru, dupa un timp, Sfantul Antonie l-a intrebat pe tanar de ce nu-i pune niciodata vreo intrebare. Tanarul i-a raspuns: "Este suficient sa va vad, Parinte". Sfintenia vietii si bucuria pe care aceasta viata o producea putea fi vazuta pe fata Sfantului.

Un exemplu similar ar putea fi luat din viata Sfantul Serafim de Sarov care era intotdeauna fericit si zambitor. Odata unul dintre vizitatorii sai, care se astepta probabil ca monahii adevarati sa fie intotdeauna morocanosi, l-a intrebat de ce era mereu bucuros si zambitor. Iar Sfantul i-a raspuns: "Hristos a inviat, bucuria mea"! Totusi, aceasta bucurie este de sacrificiu. Este experienta invierii in viata noastra, dar o inviere care trebuie sa treaca prin cruce.

La Utrenie, dupa ce ascultam Evanghelia invierii spunem intotdeauna: "Veniti sa ne inchinam invierii lui Hristos, ca prin cruce a venit bucurie la toata lumea". In zilele noastre, multi dintre noi ar prefera o bucurie care sa evite crucea. Un ortodox autentic este caracterizat de acea bucurie si frumusetate interioara. In limba greaca, calugarul este numit si calogeron. Am auzit o interpretare a acestui cuvint care se potriveste foarte bine cu abordarea bucuriei crestine izvorata din viata crucii de sacrificiu. In sensul sau original, calogeron inseamna un batran aratos. Cu toate acestea, se stie ca dupa o anumita varsta nu se mai poate vorbi de frumusetate fizica. Dimpotriva, in viata unui calugar sau a unei calugarite se scoate in evidenta frumusetatea sa interioara, spirituala. Aceasta frumusetate, bucurie stralucitoare atrage, converteste si schimba viata oamenilor. Bucuria respectiva transforma fiinta umana intr-un marturisitor, intr-un misionar.

O Ortodoxie care va predica impotriva bucuriei sau nu o va promova tinde sa devina o ideologie. Ea ar insista mai curand pe dorinta de a fi plin de cainta, de compatimire si de tristete. Ea risca sa transforme credinta intr-un refugiu pentru cei cu probleme psihice, intr-un sistem de afirmatii care sa-i satisfaca pe unii, dar care sa-i impiedice pe altii sa se alature Bisericii. Istoria Bisericii noastre a avut asemenea exemple. Cu toate acestea, ele nu au devenit afirmatii calauzitoare sau fundamentale ale Ortodoxiei.

Concluzii: asumarea responsabilitatii pentru viitorul Bisericii noastre

Este important ca tineretul sa devina constient de smerenia extraordinara a tezaurului pe care l-am mostenit din trecut. Uneori nu realizam ca este atat o binecuvantare, cat si o mare responsabilitate pe umerii nostri. Ortodoxia, ca credinta apostolica, nu este a noastra si nu este numai pentru noi. Este pentru intreaga lume. Tineti minte acest lucru si incercati sa fiti "sarea pamantului si lumina lumii".

Fiti icoane transparente ale Hristosului viu din interiorul vostru. Asemenea icoane vii si moduri de viata ii invita pe ceilalti sa se converteasca la credinta. Seturile de doctrine, oricat de ortodoxe si de desavasite ar fi, nu vor avea impact daca nu vor fi traite in viata zilnica.

Nu dispretuiti, ci aratati dragoste tuturor. Sfantul Ioan din Damasc a spus ca zelul este bun numai daca este combinat cu dragoste (Impotriva iacobitilor, p. 94, col. 1436). Tratati-i cu dragoste frateasca chiar si pe cei pe care ii considerati diferiti sau chiar "eretici".

Sfantul Ioan Gura de Aur, in loc sa acuze ereticii timpului sau de invaturile promovate, se acuza pe sine si pe adeptii sai crestini pentru o asemenea situatie. El spunea ca respectivii nu se pocaiu deoarece "viata sfanta, radianta lipsea de la credinciosi" (Despre fapte, Omilia 47, PG 60, col. 331).

Schimbati-va modul de viata pentru ca prin viata voastra sa se schimbe si alte vietii. Fiti voi insiva. Traiti-va tineretea, fiindca este frumoasa. Cercetati si bucurati-va de tot, dar incercati sa evitati pacatul. Urmati continutul credintei si spiritul sau universal asa cum a fost mostenit de la stramosii vostri. Nu incercati, totusi, sa repetati stilul de viata al bunicilor vostri. Ei erau tineri ai timpului lor, voi sunteti tineri ai timpului vostru. Evitati sa prezentati Ortodoxia lumii exterioare ca pe un fel de muzeu al trecutului. Incercati sa faceti Ortodoxia contemporana, sa raspundeti nevoilor si intrebarilor oamenilor timpului nostru.

Fiti marturisitori vii in orice situatie. Nu va temeti de nimic si nu va pierdeti speranta, nici chiar atunci cand gandurile si evenimentele vietii voastre sunt asemenea unui iad, cand treceti prin situatii dificile. Amintiti-va intotdeauna imnul de bucurie pe care il canta oamenii dupa ce se impartasesc cu Euharistia: "Am vazut lumina cea adevarata, am primit Duhul cel ceresc, am gasit credinta cea adevarata". Nu va rusinati. Impartasiti-va bucuria vietii in Hristos cu prietenii vostri, cu apropiatii vostri, in orice situatie. Incercati sa fiti cat mai naturali cu putinta si evitati sa fiti ideologi. Ramaneti intotdeauna in Hristos si El, impreuna cu Tatal si Duhul, va va da puterea de a creste in Dumnezeu si de a fi lumina semnificatiei si a sensului deplin al vietii celorlalti. Fie ca Dumnezeu sa ne ajute sa fim pana la sfarsitul vietii noastre marturisitorii Sai credinciosi in familiile si in societatile noastre, in lumea noastra.

Pr. prof. dr. Ioan Sauca - Institutul Ecumenic din Bossey

